

ATLANTIS, VISIOEN OF WERKELIJKHEID?

"Poseidon gaf al zijn tien zonen een naam. De oudste, de koning, kreeg de naam waaraan het hele eiland en de zee, die de Atlantische heet, hun naam ontleenden. Want de naam van de eerste, die toen koning was, luidde Atlas. Uit Atlas nu sproot een talrijk en geëerd geslacht voort. En daar de oudste de heerschappij steeds overdroeg op de oudste van zijn nakomelingen, bewaarden zij deze vele generaties lang. Ze waren in het bezit van zo'n overvloedige rijkdom als tevoren in geen koninkrijk was voorgekomen noch in de toekomst licht zal voorkomen. Want zij waren voorzien van alles, waaraan zij ooit in de stad en in de rest van het land behoefte zouden kunnen hebben. Veel werd hun als schatting van buitenaf aangevoerd." uit *Kritias van Plato*

Eens was er een tijd, waarin wijze koningen een rijk van vrede en overvloed bestuurden; hun onderdanen waren verstandig en deugdzaam, zij leefden volgens de wetten der schepping en kenden ziekten noch ouderdom. Maar aan dit paradijselijke bestaan kwam ook een einde.

In de mythische verhalen van vele volkeren wordt over deze 'gouden tijd' gesproken.¹ Kan de geschiedschrijving iets opsteken van deze mythen of zijn het alleen maar kleurrijke fantasieën over een geïdealiseerd verleden?

Deze vraag is hier van groot belang, omdat Atlantis uit de overleveringen voor ons opdoemt als een geheimzinnig, helaas verzonken rijk, waar het klimaat, de natuur en de heerschappij ideaal waren en omdat er -behalve de taai voortlevende verhalen- vrijwel geen serieus te nemen aanwijzingen zijn voor het bestaan van Atlantis en de aard van zijn cultuur, althans volgens de officiële archeologie en geschiedwetenschap.

Veel mensen raken geïntrigeerd zodra je het eventuele bestaan van Atlantis aanroert, maar ze blijven sceptisch. We zullen weleens zien! Een kleine groep wijst het bestaan van Atlantis resoluut van de hand en dan zijn er ook (wel eens) enkelen, die geloof hechten aan deze overgeleverde geschiedenis.

Er zijn globaal vier mogelijkheden om met het vraagstuk van Atlantis om te gaan:

- a. afwijzen als een roman zonder enige historische betekenis;
- b. compromis: het Atlantis-verhaal is een mengsel van fantasie en waarheid, maar zou ook heel goed op een andere situatie kunnen slaan;
- c. erkenning: de Egyptische bron waarop het verhaal van Plato² gebaseerd is, was echt
- d. schouwen: theosofen als mevrouw Blavatsky en zieners als Rudolf Steiner en Edgar Cayce 'zagen' dat Atlantis ooit een apart continent was met een hoge beschaving.

Archeologen, historici en geologen nemen in het algemeen het bestaan van Atlantis niet serieus.³ Van zo'n hoge beschaving zou toch iets overgebleven moeten zijn, zeggen de archeologen en historici. De geologen zijn van mening, dat het verdwijnen van een heel continent alleen het gevolg kan zijn van een heel langdurig proces en niet van een plotselinge catastrofe zoals de overlevering wil.

Kunnen we fantasie en werkelijkheid wat betreft het bestaan en vergaan van Atlantis uit elkaar halen? (de mogelijkheden c. en d. zullen in de loop van de hier gepresenteerde uiteenzetting weer opduiken).

Alleen als we beginnen bij het begin, namelijk met het verhaal van Plato, en als we

1. Zecharia Sitchin, *Het verloren rijk* (oorspr. *The lost realm*), Baarn 1999, p. 156 ; 2. Plato's dialogen *Kritias* en *Timaios* bevatten het verhaal over Atlantis, dat teruggaat op een Egyptische priester in Sais, waar de Griekse politicus Solon op bezoek was; 3. een geslaagde uitzondering op deze regel is: Mary Settegast, *Plato Prehistorian*, New York, 1990.

bereid zijn de aanwijzingen uit verschillende wetenschappelijke disciplines onbevooroordeeld te onderzoeken en met elkaar in verband te brengen -dit wordt in menig boek over Atlantis achterwege gelaten- is er enige kans, dat we meer duidelijkheid krijgen.

Er zijn nog enkele historische bronnen voor het bestaan van Atlantis bewaard gebleven. De bekendste en meest omstreden zijn de passages over Atlantis in de dialogen Timaios en Kritias van Plato (428-347 v.C.).

Hiernaast zijn er de boeken van de Griekse historicus Diodorus Siculus uit de eerste eeuw voor Christus. Hij maakte gebruik van het werk van Dionysios Lederarm, die in de tweede eeuw voor Christus allerlei bronnen uit de beroemde bibliotheek van Alexandrie copieerde voor zijn wereldgeschiedenis,⁴ bronnen die verloren gingen door brand.

In Plato's dialogen worden gesprekken weergegeven, gehouden tijdens een feestmaal ter ere van de godin Bendis.⁵ Zou het in de beleving van de Grieken niet van goddeloos gedrag getuigen om verzonnen verhalen als waarheid op te dissen op zo'n feestdag, waarop men geacht werd de waarheid te spreken? Sokrates, de vereerde leermeester van Plato, was ook aanwezig bij dit gesprek en beaamt dat een waarachtig historisch verhaal een heel geschikt eerbewijs is voor de godin.

Bovendien vermeldde de verteller, Kritias, dat degene op wie het Atlantis-bericht teruggaat, de beroemde staatsman Solon, had gezworen dat hij de waarheid sprak.

Kritias nu vertelde zijn disgenoten over het bezoek, dat Solon rond 600 v.Chr. aan de tempel van Sais, een plaats in Noord-Egypte, bracht. Hier hoorde hij van een priester over Atlantis als de zeemacht, waartegen Athenen en Egypte samen succesvol hadden gestreden. In de zevende eeuw v. Chr. onderhield Egypte nauwe betrekkingen met de Griekse handelssteden, die hun produkten regelmatig op de markt brachten in de Nijldelta.

In de vijfde eeuw na Christus schreef de neoplatonistische filosoof Proklus een kommentaar op de Timaios van Plato. Hierin vermeldde hij de reis, die de Griek Krantor in 260 v.Chr. naar Sais maakte, waar hij de tempel van de godin Neith en de met hiërogliefen bedekte zuilen zag, die, vertaald door zijn begeleiders, de geschiedenis van Atlantis bleken te beschrijven, precies zoals het in de dialoog van Plato stond. Ook vertelde hij, dat de intellectuele elite van Alexandrië over het bestaan van Atlantis had gedebatteerd en hoe de meesten, voornamelijk neoplatonisten, vóór hadden gepleit.⁶

Maar al vóór de reis van Krantor had Aristoteles, zelf leerling van Plato, het Atlantis-verhaal van zijn leermeester een verdichtsel genoemd, door de schrijver verzonnen om zijn tijdgenoten een politieke en morele les te lezen.

De Romeinse historicus Plutarchus zei, dat Plato het verhaal over de reis van Solon wellicht wat verfraaid had.

Pas in de Renaissance werd er weer over de dialogen van Plato geschreven en sindsdien zijn voor-en tegenstanders van het bestaan van Atlantis elkaar van tijd tot tijd in de haren gevlogen. Er zijn zeker ruim 200.000 boeken aan dit vraagstuk gewijd.

In de boeken van Diodorus Siculus wordt de grote inval van de Atlantiërs en hun bondgenoten in het Middellandse Zee-gebied beschreven. Atlantis zou kolonies gehad hebben aan de kusten van Afrika en Europa en met een grote vloot en een leger tot in het Midden-Oosten zijn opgerukt. Tenslotte wisten de Atheners en hun bondgenoten de invallers te stuiten en terug te drijven; ook Amazones speelden een rol in deze woelige tijd. Niet lang daarna zou Atlantis ten onder zijn gegaan.⁷

Het is opmerkelijk, dat de berichten van Diodorus de Timaios-dialoog in alle opzichten

4. Karl A. Frank, *Sturm aus Atlantis*, p. 31/2; 5. Thracische maangodin, op één lijn met Artemis te plaatsen; 6. David Conway, *Verborgene wijsheid, de occulte traditie door de eeuwen heen*, Amsterdam 1986, p. 70

7. Frank, p. 87/8.

kan bevestigen.

In hoeverre worden deze historische bronnen ondersteund door aanwijzingen uit de geschiedenis en uit andere wetenschappelijke disciplines?

Prehistorici hebben aangetoond, dat het Griekse schiereiland voor 7000 v.Chr. aanzienlijk groter was; brede kustvlaktes verbonden de bergachtige gebieden en zelfs enkele eilanden met het vasteland.

In de Kritias-dialogoog vertelt de Egyptische priester, dat het Griekenland uit Solon's dagen niet meer was dan een soort skelet, overgebleven van een lichaam geteisterd door ziekte. Werd hier verwezen naar de gevolgen van de ramp, die Atlantis ten onder deed gaan? (zie ook Plato, Wetten dl. III, p. 677-678).

Duidelijk is wel, dat het zeenivo sinds 7000 v.Chr. aanzienlijk gestegen is en ook, dat het klimaat flink veranderde. Zo was bijvoorbeeld de Sahara toen nog een vruchtbaar savanne- en steppegebied, waar grote kuddes rondtrokken (de rotstekeningen in de Sahara ondersteunen deze konklusie) en o.a. de voorouders van de huidige Toeareg woonden en ook de strijdbare Amazones (aldus Diodorus Siculus).

Archeologische vondsten in Zuid-west Europa en in Noord Afrika suggereren, dat verschillende nieuwe culturele ontwikkelingen vanuit het westen zijn begonnen. De grottschilderingen en de zgn. Venus-beeldjes, gedateerd op circa 25.000 v.Chr. en een tweede golf vanaf 16.000 v.Chr. getuigen van een intuïtief weten van de dierlijke en menselijke anatomie. De derde golf van schilderijen, die rond 10.000 v.Chr. opdook, was veel abstrakter; ook een soort van tekentaal en heel andere begrafenisgewoonten komen dan vanuit het westen voor. Kwamen deze nieuwe culturele impulsen uit Atlantis?

Ook in Amerika zijn vroege mensenresten⁸ gevonden, qua bouw verwant met de Cro-Magnonmens, die ca. 25000 v. Chr. in Europa verscheen. Het debat over de herkomst van deze eerste Amerikanen wordt nog steeds bepaald door de wetenschapsmensen, die menen, dat zij via de landbrug tussen Azië en Amerika, op de plaats van de huidige Beringstraat, zijn binnengekomen.

Als je bereid bent om ook de mythologie als een zinnige, zij het anders geaarde informatiebron aangaande de vroege ontwikkelingsfasen van een cultuur, te accepteren, dan heeft Amerika nog interessante informatie te bieden over deze kwestie.

De Spaanse veroveraars uit de zestiende eeuw hebben weliswaar hun uiterste best gedaan om alle uitingen van de Indiaanse culturen, die zij in Midden- en Zuid-Amerika aantroffen, te vernietigen; toch bleven er gelukkig enkele handschriften en vele archeologische resten van de cultuur van Maya's en Azteken bewaard. Bovendien wisten zij niet, dat het intrigerende beeldhouwwerk waarmee de pyramides van Midden-Amerika versierd zijn, een eigen taal spreken voor degene, die haar ontcijferen kan. Het verwoesten van deze enorme bouwwerken ging zelfs de vernietigende ijver van de Spanjaarden te boven.

Het Popol Vuh manuscript⁹ vermeldt onder meer: "Nooit zullen de namen van onze voorvaders vergeten worden, zij die zich daar in het oosten voortgeplant en verbreid hebben... Onduidelijk is hoe zij over de zee zijn gekomen... alsof er geen zee was."

En na de beschrijving van de schepping van de mens staat in de Popol Vuh te lezen: "zij allen schijnen een taal gesproken te hebben en in vrede met elkaar te hebben geleefd, blanken en zwarten. Hier wachtten zij op de zonsopgang en baden tot het hart van de hemel."

Een Azteecse legende vermeldde: "Uit het verre oosten kwam deze mysterieuze

⁸. meest wordt 16.000 v. C. aangehouden als jaartal al zijn er ook al aanwijzingen, dat er al 25.000 jaar geleden sprake was van menselijke bewoning van Amerika; ⁹. het heilige boek van de Quiche Maya's, in de 18^e eeuw voor het eerst uitgegeven.

persoon(Quetzalcoatl) naar Tula en hij werd de god en schutspatroon van de voorouders der Toltecen. Hij wordt beschreven als een blanke man met een sterk lichaam, een breed voorhoofd, grote ogen en een golvende baard."

Onder vele Indiaanse volkeren leeft de traditie, dat hun voorouders ooit uit het oosten kwamen. En weer kun je je afvragen, gaat het hier om Atlantis?

Maya's, Toltecen en Aztecen spraken over het land Aztlan of Atlan, als zij hun land van herkomst vermeldde.

Monteczuma, de tragische laatste koning van de Aztecen zei volgens verslagen tegen de Spaanse veroveraar Cortez: "Onze voorvaderen woonden in dat gelukkige en welvarende oord, dat zij Aztlan noemden. In dit land is een grote berg omgeven door water." Ook Plato sprak in de dialoog Kritias over deze berg.

Op de kaarten, die de Aztecen maakten van hun trektocht naar Amerika, is hun vertrekpunt aangegeven met een tekening, dat voor water staat, en met de afkorting Atl voor Aztlan; bij deze drie letters staat een pyramidevormige tempel met palmen erbij.

Aan de andere kant van de Atlantische Oceaan, in Ierland, leefden onder de Keltische bevolking welke mythen en legenden over een paradijselijk (ei)land -soms onderaards en soms ver in de oceaan gelegen; het werd volgens de overlevering af en toe bezocht door koene zeevaarders.¹⁰ In deze verhalen vermengden zich het verlangen naar het aardse paradijs met de herinnering aan Atlantis, veronderstelt Gsänger.

In de vroege Middeleeuwen ondernam de monnik Brandaan (Saint Brendan) met zijn gezellen een tocht naar de betoverde eilanden in het westen; volgens sommigen zou hij met zijn makkers zelfs in Florida geweest zijn.

Op de Aran-eilanden ten westen van Ierland stonden de bewoners nog in 1908 op de uitkijk naar het eiland Hy-Brasil, dat iedere zeven jaar uit zee op zou duiken.

Onder de Ieren is algemeen bekend, dat hun verre voorvaderen, de Tuatha de Danaan, uit het westen afkomstig waren.

Tenslotte is er de mythische naamgever van Atlantis, Atlas, de oudste zoon van de zeegod Poseidon en de sterfelijke Kleito. In de Griekse mythologie was hij niet alleen de eerste koning van Atlantis, maar al bij Homerus vinden we Atlas als hemeldrager. "Atlas, die de diepe gronden kent, die de zuilen heeft die de aarde en de hemel uit elkaar houden."¹¹

Het beeld van Atlas met de wereld op zijn schouders is ons zeer vertrouwd. Minder bekend is, dat ook een van de grote goden van de Maya's en de Aztecen, de al eerder vermelde Quetzalcoatl, werd afgebeeld als drager van de wereld. Ook hij was een oceaangod, net zoals Atlas, de zoon van Poseidon, en ook hij was de helft van een tweeling. Weer zo'n opmerkelijke overeenkomst van mythische figuren ten oosten en ten westen van de Atlantische Oceaan.

Tot zover de relevante aanwijzingen uit de mythologie en de geschiedenis.

Wat heeft de archeologie voor aanwijzingen bij te dragen?

In de jaren '60 van de vorige eeuw werden via luchtfoto's en met behulp van zgn. bathyscafen allerlei sporen van gebouwen op de bodem van de Caraïbische Zee ontdekt.¹² De C-14 datering van versteende boomwortels op een van de muren gaf een ouderdom van 13.000 jaar aan. Van welke beschaving waren deze restanten?

Pyramides worden door archeologen over het algemeen beschouwd als de oudste monumentale bouwwerken uit de mensheidsgeschiedenis. Waar kwam deze vorm vandaan?

De veronderstelling, dat het hier zou gaan om een nabootsing van de Pico Alto, de

10. Hans Gsänger, *Atlantis, der Beginn der Mythen*, Freiburg, 1975, p. 46; 11. Homerus, *Odyssee*, regel van boek . 12. Charles Berlitz, *The Mystery of Atlantis*, St. Albans, 1972, p. 176 ff., zie ook Gsänger, p. 62

hoogste vulkaan op de Azoren -op hun beurt weer eenrestant van het verdwenen Atlantis, is wel erg vergezocht.^{13.}

Opmerkelijk is echter wel, dat de pyramiden in Egypte, de terrassenpyramides in Midden-Amerika en Peru en de aarden pyramides in Noord-Amerika allen zijn terug te voren op dezelfde grondvorm en vaak zelfs eenzelfde hellingshoek vertonen. Symbolisch gezien worden pyramides wel opgevat als een trap, die naar de hemel voert. Er zijn de laatste jaren aanwijzingen opgedoken, dat de oudste pyramiden van Egypte niet dateren uit het derde millennium voor Christus maar mogelijk nog acht duizend jaar ouder zijn evenals de grote Sfinx.

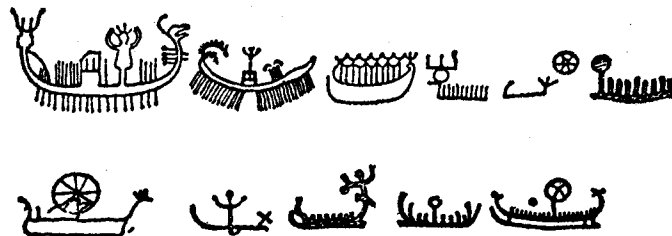
Voor de praktijk van het mummificeren van de doden geldt ook, dat deze ten oosten en ten westen van de Atlantische Oceaan beoefend werd; ook op de Canarische eilanden troffen de Spaanse ontdekkingsreizigers mummies aan.

Verder kwam de kunstmatige vervorming van de schedel in het oosten (Egypte, de Krim en Frankrijk) voor en in het westen bij verschillende Indiaanse volken voor.

Op de top van de pyramide van Quetzalcoatl, de grote gevederde slangengod van de Maya's en de Azteken, stonden vier reusachtige pilaarachtige gestalten; al spoedig kregen zij als bijnaam 'de Atlanten'. De archeologen gaan ervan uit, dat zij ooit het dak van de tempel steunden, die bovenop de pyramide stond. Zo symboliseerden zij het omhoog houden van de hemelkoepel boven de aarde.^{14.}

In Egypte zijn het de vier zonen van de god Horus, die de hemel hoog houden en de overleden farao hielpen om op te stijgen naar de hemel, aldus het Dodenboek. Ook hier weer een eigenaardige overeenkomst van culturen in oost en in west.

Tenslotte wil ik nog wijzen op de merkwaardige overeenstemming in de afbeelding van ceremoniële zonneboten, getekend of gegraveerd in resp. Egypte, Soemerie, Zweden en Californië.^{15.}

Prehistoric and early representations of sacred ships, or 'sun boats,' found in widely separated areas such as Egypt, Sumeria, California, Spain, and Sweden.

Al eerder heb ik gewezen op de aanwijzingen, die de grottschilderingen in Zuidwest-Frankrijk en Noord-Spanje kunnen geven. Tot zover de archeologie.

Met de biologie betreden we weer een heel ander wetenschappelijk terrein. 'Er is veel onderzoek gedaan naar het voorkomen en de verspreiding van planten- en diersoorten in resp. Afrika en Amerika. Steeds weer kwamen de onderzoekers tot de conclusie, dat er ooit een verbinding tussen beide werelddelen moet zijn geweest. Anders was het voorkomen van vele overeenkomstige levensvormen in beide werelddelen niet te verklaren. Vaak wordt er daarom gesproken over landbruggen in prehistorische tijden. Het bestaan van Atlantis zou een andere oplossing voor dit raadsel bieden.

En dan zijn er de raadselachtige afbeeldingen van olifanten in Noord-Amerika -in Wisconsin een grote aarden heuvel in de vorm van een olifant en in Iowa de kop van een oude stenen pijp- en in Midden Amerika op pyramides. Verder zijn er botten gevonden van mammoeten en mastodonten, van kamelen, leeuwen en tijgers en van vroege paardensoorten. Al deze dieren waren er allang niet meer toen de Spanjaarden in Amerika binnenvielen.^{16.}

13. Lewis Spence, *The problem of Atlantis*, London, 1924, p. 90; 14. Sitchin, p. 74; 15. Berlitz, p. 144;

16. Berlitz, p. 92/3

Lewis Spence, een bekend Atlantoloog, wees ook op het raadselachtige gedrag van lemmingen in Noorwegen. Deze knaagdieren stortten zich in geval van dreigende overpopulatie in grote getale in zee en zwommen vervolgens ver naar het westen om op een bepaalde plek, waar hun instinct hun heen had gedreven, in rondjes te blijven zwemmen, totdat zij van vermoeidheid verdronken.

Hetzelfde schijnt te gelden voor bepaalde soorten trekvogels, die ook naar een bepaald gedeelte van de Atlantische Oceaan vliegen, waar nu in de verre omtrek geen land meer te bekennen valt; hier fladderen zij dan een tijd rond om tenslotte uitgeput in zee te vallen.¹⁷

Veel bekender nog is het raadsel van de palingen uit Europa en Amerika, die een trektocht van minstens een jaar ondernemen om tenslotte in de Sargasso Zee, in het dikke wiertapijt, dat daar voorkomt, te paaien. Hierna keren de jongen in verschillende stadia weer terug naar resp. Amerika en Europa, gedragen door de Golfstroom. Waarom ondernemen deze dieren zo'n enorme reis vol gevaren en waarom zoeken ze het zoete water van rivieren, dat zij nodig hebben om geslachtsrijp te worden, zo ver weg?

Volgens E. Kraus komt dat door hun instinct, afgestemd op de afwisseling van zout water (de Golfstroom rond Atlantis?) en zoet water van rivieren, die op een verdwenen eiland of vasteland voorkwamen.¹⁸ Atlantis?

Voor we naar de geologie gaan, die zich begrijpelijkerwijs ook uitvoerig met het raadsel van Atlantis bezig hield, nog een enkele conclusie uit het vakgebied van de vergelijkende taalwetenschap. Volgens de taalkundige F.N. Finck is het Baskisch een taal, die op zichzelf staat, hooguit enige verwantschap met het Georgisch toont. Het Baskisch zou een restant zijn van het nog oudere Iberisch. Finck deelt ons mee, dat het laatste restant van een Indiaanse stam in Guatemala in staat was om een Baskische missionaris in zijn eigen taal te verstaan.¹⁹ Dit zou op een raadselachtige verwantschap wijzen van talen in oost en in west.

Bij deze gedachte past de observatie, dat zowel de Basken als vroeger de Maya's voor de bewerking van hun akkers een houten vorkstok met twee tanden gebruikten, een primitieve methode, die nergens anders in zwang was.

Hetzelfde geldt voor het pelota-spel, een balspel dat tegenwoordig alleen in Baskenland en vroeger bij de Azteken in Mexico beoefend werd.

Overigens leeft ook onder de Basken het verhaal over Atlantis voort.

Dan zijn er bij de vergelijking van verschillende talen een aantal centrale begrippen uitgerold, die in talen gesproken ten oosten en ten westen van de Atlantische Oceaan, zeer veel op elkaar lijken.

Een aantal voorbeelden: Atl is water in de Azteecse taal en ook in het Berbers

- Teo is god in de Azteecse taal en in het Grieks is god theos.
- Manitoe is de grote geest in de Indiaanse talen van Noord-Amerika en bij de Hindoes is Manoe een grote leider.
- Malko is koning in Midden-Amerikaanse talen en melekh is koning in het Hebreeuws.
- Garua is motregen in het Quechua en betekent dauw in het Baskisch.
- Potomac is rivier in de taal van de Delaware-Indianen en potamos betekent rivier in het Grieks
- Glas is blauw in de taal van de Mandan, een stam in Noord-Amerika en ook in het Welsh.²⁰

De opmerkelijke klankovereenkomsten roepen de vraag op of er een gemeenschappelijke taal aan beide vergeleken talen ten grondslag heeft gelegen.

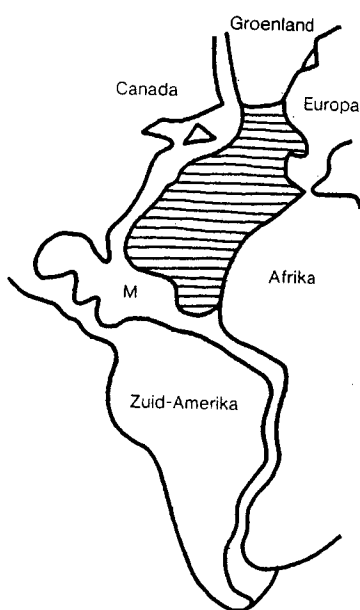
17. Spence, p. 55/6; 18. E. Kraus, *Das Aalproblem der modernen Biologie*, Dornach, 1932; 19. O. Muck, *Atlantis - Nieuwe feiten over een eeuwenoud raadsel* (oorspr. *Alles über Atlantis*), Amsterdam 1977, p. 152; 20. Berlitz, p. 140/1;

Aan het eind van de negentiende eeuw begon het oceanografisch onderzoek van de Atlantische Oceaan; met behulp van speciaal uitgeruste schepen en geluid werd het profiel van de zeebodem met zijn troggen, bergketens en vulkanen in kaart gebracht.

Fascinerend voor de kenners was het omhoog halen van een brok tachyliet in 1898, een vulkanisch gesteente, dat niet onder water maar in de open lucht stolt, aldus de Franse geoloog Termier. Uit het onderzoek bleek ook dat de brok steen niet ouder was dan 13.000 jaar. Toch het produkt van een grootscheepse vulkanische ramp op de plek waar nu de Atlantische Oceaan meer dan 3000 meter diep was?

De algemeen aanvaarde opvatting van Alfred Wegener over de platentektoniek van de buitenste laag van onze aarde beschrijft de bewegingen, waaraan de zeebodems en continenten onderhevig zijn. Volgens Wegener's opvatting lagen de continenten ooit allemaal op een kluitje bij elkaar; Noord- en Zuid-Amerikapasten precies tegen resp. Europa en Afrika aan. De vormen van de kustlijnen lijken Wegener in het gelijk te stellen. Otto Muck toonde aan, dat de aardschollen met daarop de bovengenoemde werelddelen in het noorden niet aan elkaar passen met hun kusten inclusief het aansluitende continentale plat; integendeel er is sprake van een heel gat ten noordoosten van de Mexicaanse Golf. (zie kaart 1.)

Alleen als rekening wordt gehouden met de vorm van de Midden-Atlantische rug, bestaand uit het gestolde magma dat uit de aarman tel omhoog was gekomen op de breuk tussen de twee platen, sloten de aardschollen goed bij elkaar aan.²¹

kaart 1.

Wat vertelde de oceanografie de geologen nog meer? Dat er bij de Azoren een bassin met scherpe kanten, steile rotspunten en diepe spleten lag; nergens had het zeewater de vormen van dit grillige onderzeese landschap al kunnen afronden of eroderen. De geologie weet, dat vulkanisch gesteente, dat langer dan 15.000 jaar onder water ligt, gaat eroderen.

Het voorkomen van zandstranden op ca. 3000 m. diepte bij de Azoren viel alleen te verklaren als de zeebodem hier plotseling 3000 m. was gedaald. Stranden worden immers gevormd op de grens van water en land en niet diep onder het zee-oppervlakte.²²

De Noorse poolonderzoeker Nansen, die tussen 1893 en 1896 de Noordelijke Ys zee systematisch afspeurde, vond op een diepte van 1000 tot 2500 m. rond 72 graad NB een

21. Muck, p.158-161; 22. Berditz, p.61/2

dikke laag mosselschelpen van diertjes, die in ondiep water leven. Zijn conclusie was, dat dit gebied heel plotseling ca. 2000 m. was gezonken, waardoor de schelpdieren zich niet hadden kunnen redden en massaal waren omgekomen.

We spreken nu dus over een gebied, dat zich uitstrekte van IJsland in het noorden tot aan de Azoren in het zuiden of nog verder. Wat was hier gebeurd en wanneer was dat?

Om met de laatste vraag te beginnen: alle tijdmetingen gaven aan dat het ging om een tijdstip, dat niet verder terug kon liggen dan circa 11.000 jaar voor Christus.

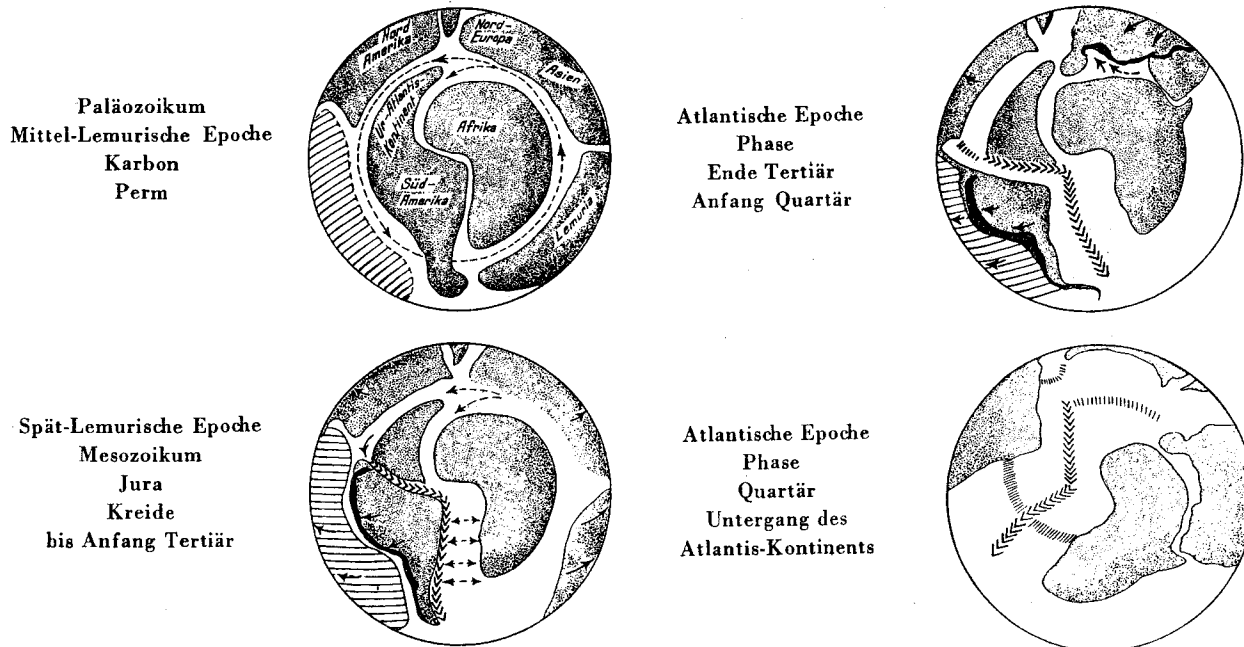
De paleoklimatologie geeft aan, dat het klimaat in N.W. Europa circa 12.000 jaar geleden plotseling veranderde van een toendraklimaat, behorend bij de aflopende laatste ijstijd, in een mild zeeklimaat, zoals we dat nu kennen.

Ons klimaat wordt in hoge mate bepaald door de warme Golfstroom, die relatief warm zeewater tot aan de kust van het noorden van Noorwegen voorbij doet stromen. Hierdoor ligt de nulgraden isotherm in Europa duizenden kilometers noordelijker dan in Amerika.

Otto Muck laat in zijn boek over Atlantis duidelijk zien, dat de klimaatverandering alleen onder invloed van een plotseling veranderende baan van de warme Golfstroom valt te begrijpen. De verandering van deze invloedrijke zeestroming zou zich dan 12.000 jaar geleden voltrokken moeten hebben.

In 1882 had I. Donnelly deze theorie al gelanceerd, maar die ingrijpende gedachte werd toen niet opgepakt.

Günther Wachsmuth volgt in zijn boeken over de ontwikkeling van de aarde een heel andere gedachtelij²³. Hij laat zien, dat het bestaan van aan Atlantisch continent past in de totale ontwikkeling van onze planeet, een ontwikkelin, die hij opvat als het organische proces van een levend geheel.

kaart 2

In het paleozoïcum vormden Zuid-Amerika, Atlantis en Afrika nog één geheel omgeven door een zeestroom. Tijdens het Mesozoïcum, Jura en Krijt dreven de continenten langzaam uiteen en ontstond er een drempel tussen Zuid-Amerika enerzijds en Atlantis en Afrika anderzijds. In het Tertiair en Kwartair bewoog Zuid-Amerika nog verder naar

23. G. Wachsmuth, *Erde und Mensch*, Dornach, 1980 en *Die Entwicklung der Erde*, Dornach, 1950.

Europa en Afrika

het westen, terwijl ^{naar het oosten} dreven. Aan het eind van het Kwartair ging Atlantis ten onder

Alle aanwijzingen, die ik tot nu toe de revu heb laten passeren, ten spijt, moet ik nog eens onderstrepen, dat hier nog geen direkt bewijs voor het bestaan van Atlantis aan valt te ontleen.

Maar als Atlantis bestaan heeft, dan moet het ook ten onder zijn gegaan, nietwaar?

De katastrofe, die hier de oorzaak van was, kan op zijn beurt aanwijzingen opleveren voor het bestaan van Atlantis.

Als we beginnen bij de mythologie, dan komen we terecht bij de zondvloedverhalen, die niet alleen in het oosten leefden, maar ook in Amerika in vele variaties werden opgetekend. Onder Indiaanse stammen zijn alleen al 130 zondvloedverhalen bekend en ook de schaarse schriftelijke restanten van de culturen uit Midden-Amerika maken in detail melding van de ramp die zich ooit voltrok. Het Popol Vuh verhaalt, dat Huracan, de afschrikwekkende god, de aarde overspoelde en dat er tegelijkertijd een grote brand aan de hemel zichtbaar was.

En in het boek Chilam Balam in de Maya-taal staat te lezen: "Dit gebeurde toen de aarde begon te ontwaken. Niemand wist wat er zou gebeuren. Er vielen vurige regen, as kwam naar beneden, rotsen en bomen kantelden. Bomen en stenen doorkliefde hij... En de grote slang werd van de hemel gerukt... waarop haar huid en stukken van haar gebeente op de aarde vielen."

In vele verhalen is de reden voor de vloed het slechte gedrag van de mens, die daarvoor gestraft werd door de goden. Maar enkele uitverkorenen werden gered uit de zondvloed.

Bij de Noord-Amerikaanse Indianen bestond een jaarlijkse traditie, waarbij de hoofdfiguur, die 'de enige mens' voorstelde, door het dorp rende en bij elke hut stopte om de eigenaar vervolgens naar buiten te roepen. Wanneer er gevraagd werd wat er aan de hand was, antwoordde hij met een verhaal over 'de trieste ramp, die de overstroming over de aarde had gebracht en dat hij de enige was, die gered was en hoe hij met zijn grote kano op een hoge berg in het westen was geland, waar hij nu woonde.' ²⁴.

Wanneer vond deze ramp plaats? Volgens Plato's dialoog, waarin de verteller zich beroept op zijn Egyptische zegsman, ging het laatste deel van Atlantis in 9600 voor Christus ten onder in een dag en een nacht. Dit plotselinge karakter van de ramp wijzen geologen als onmogelijk van de hand.

Volgens de Maya-kalender was het precies in 8498 v. Chr. ²⁵ Eerder vermelde fossiele resten van planten en restanten van gebouwen wijzen op een ouderdom van ca. 12.000 jaar (C-14 meting). Hier gaat het dus om ca. 10.000 v. Chr. Waren er verschillende rampen?

Welke aanwijzingen biedt de geologie, geholpen door de oceanografie en de paleoklimatologie?

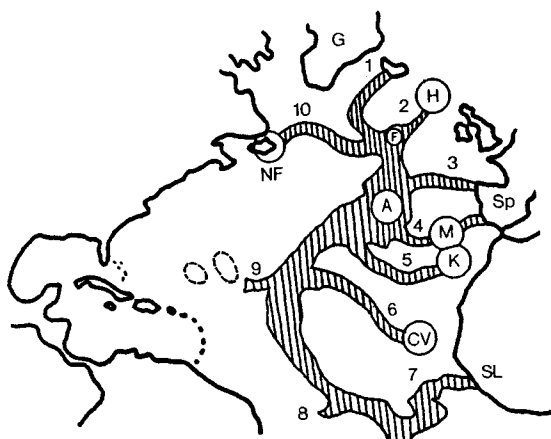
De magnetische Noordpool, die tot ca. 8500 v. Chr. in het zuiden van Groenland lag, verplaatste zich plotseling over een afstand van ruim 3000 km. naar zijn huidige punt.

Vele onderzoeken hebben deze 'poolsprong' bevestigd, o.a. de magnetische orientatie van kleine ijzerdeeltjes in verschillende gesteentelagen. Of deze verplaatsing gepaard ging met een wereldramp van enorme omvang is niet zeker, wel dat hierdoor een heel nieuwe klimatologische situatie ontstond -.

De tachyliet-rots waar al eerder sprake van was en de drie meter lange boormonsters uit de bodem van de Atlantische Oceaan genomen met een ingenieuze boorinstallatie, bevatten alle de bewijzen van een forse vulkanische uitbarsting, die, zo valt uit de opbouw

24. Berlitz, p. 47; 25. Muck, p. 290/1.

van de monsters op te maken, plaats moeten hebben gevonden na de laatste ijstijd. Als je weet, dat er op de Midden-Atlantische rug of de hier vanaf buigende onderzeese 'drempels' (zie kaartje 3.) vele actieve vulkanen liggen - op IJsland, op de Azoren en op de Kaapverdische Eilanden, op Martinique en Madeira- wordt een grote vulkanische uitbarsting ook wel waarschijnlijker.

kaart 3.

Afbeelding 30 · DE NOORDATLANTISCHE DREMPELS. De kaart toont de huidige ligging van de schollen die het Atlantische bekken omvatten en de ligging van de Middenatlantische rug met zijn drempels:

- 1) Reykjanesrug naar IJsland (I)
- 2) Rockalldrempel naar de Hebriden (H)
- 3) Biskajedrempel naar Kaap Finisterre in Spanje (Sp)
- 4) Azorendrempel, van de Azoren (A) via Madeira (M) naar de Sierra Morena
- 5) Canarische drempel naar de Canarische eilanden (K)
- 6) Kaapverdische drempel naar de Kaapverdische eilanden (CV)
- 7) Sierra-Leonedrempel naar de Drouplebergen (SL)
- 8) Begin van de Parádrempel
- 9) Stomp van de Puerto-Ricodrempel
- 10) Newfoundland drempel (NF) G = Groenland

Gestippeld: de Puertoricaanse troggen; gearceerd: Middenatlantische rug met drempels.

De geoloog Pettersson zei n.a.v. de bodemonsters het volgende: 'In elk geval biedt dit een sterke basis voor het vermoeden, dat de periode na de laatste grote ijstijd, toen Plato's Atlantis ten onder moet zijn gegaan, werkelijk een vulkanisch-seismische katastrofetijd is geweest in het gebied van de Noordatlantische Oceaan'.²⁶

Het bodemonster., dat werd genomen op de plek van de Midden-Atlantische rug zelf, bevatte maar heel weinig vulkanische as; het monster was kort, de boor was al snel op graniet gestoten. De opbouw van dit monster is heel logisch als je ervan uit gaat, dat de lava uit een vulkaan over de hellingen van de berg weg vloeit en niet bovenop blijft liggen. Zou deze bergketen ooit op het verzonken continent hebben gelegen?

Al eerder vermeldde ik de aanwijzingen voor een plotselinge daling van gebieden in het noorden en het midden van de huidige Atlantische Oceaan. Overigens zijn ook in het gebied van de Caraibische Zee onmiskenbare aanwijzingen te vinden voor een heel ander zeepeil vroeger. Ik denk hier bijvoorbeeld aan de beroemde onderzeese blauwe grotten in de rotskust van de Bahama's. Zij hangen vol met stalagieten, het resultaat van een langdurig neerdruppelen van kalkhoudend water in de open lucht.

De bestudering van het kustlandschap aan de westkust van Amerika kan tot weer andere conclusies leiden. Op 450 meter hoogte liggen stranden in Californië en ook in het Andes-gebergte in Zuid-Amerika zijn op 2500 meter afzettingen en kalkachtige lijnen gevonden; die wijzen op een aanzienlijke stijging van het kustgebied.

En dan is er het raadselachtige Tiahuanaco, een ruïnestad bij het Titicaca-meer op bijna 4000 meter hoogte, in een zeer droog gebied gelegen. Enkele Zuidamerikaanse archeologen menen, dat de stad zo'n 12.000 jaar geleden ontstaan is en toen waarschijnlijk ruim 3000 meter lager lag. De resten van een oude havenstad vlak in de buurt zijn daarvoor een aanwijzing.

Deze waarnemingen en vermoedens wat betreft Amerika kunnen de vraag oproepen of het Amerikaanse continent misschien een reusachtige kiepende beweging heeft gemaakt waarbij de westrand omhoog kwam, terwijl aan de oostkant gedeelten verzinken.

Tenslotte werpt het oceanografisch onderzoek van de bodem van de Atlantische oceaan een merkwaardige vraag op: hoe komt het dat de Puerto Rico-drempel (zie kaartje 3.) niet zoals de andere van de Midden-Atlantische Rug aftakkende onderzeese drempels uitloopt in een eiland of aansluit op het continentale plat maar plotsklaps overgaat in twee diepe troggen van ca. 7000 meter?

Welke aanwijzingen hebben we verder nog voor een grote ramp in het negende of tiende millennium voor Christus?

Ook de paleontologie kent een aantal raadsels, die in verband zouden kunnen staan met een catastrofe in die tijd. Naast het plotselinge verdwijnen van de sauriërs hebben we hier de mammoeten van Siberië en de mastodonten van Colombia.

In de keiharde, meters diep bevroren bodem van Noordoost Siberië werden in de afgelopen 170 jaar meer dan 40.000 diepgevroren lichamen van mammoeten gevonden, merkwaardig intact meestal. Zelfs de inhoud van hun maag was nog vers en toonde duidelijk aan, dat hun leefgebied vele duizenden jaren geleden behoorde tot de taiga zoals die nu veel zuidelijker in Siberië voorkomt. De mammoetkuddes moeten zeer plotseling overvallen zijn door de gevolgen van een ingrijpende klimaatsverandering.

Onderzoek van de enorme kadavers wees altijd weer op verstikking als doodsoorzaak.

In Colombia ontdekte Alexander von Humboldt ongeveer 175 jaar geleden een grote hoeveelheid versteende botten van mastodonten en andere vroege zoogdieren op 2000 meter hoogte. Nu is uit andere vindplaatsen bekend, dat deze voorouders van de olifant leefden in moerasachtige kustgebieden en zeker niet in het rotsige hoogland. Vonden zij om dezelfde reden plotseling en massaal de dood als de mammoeten in Siberië? En spoort de vondst van de skeletten op deze hoogte met de hiervoor veronderstelde stijging van de Zuid Amerikaanse kust?

Wat voor ramp vond er eigenlijk plaats, die wereldwijd zijn echo kreeg in de verhalen?

Enkele ingrediënten van de catastrofe zijn we al tegengekomen: er was sprake van een grote watervloed en van enorme vulkanische uitbarstingen, bevestigd door geologische gegevens. Het zondvloedverhaal uit Mesopotamië sprak van een grote duisternis en van geweldige regens, zes dagen en zes nachten lang.

De Egyptische papyrus I geeft de volgende beelden: "Sechmet veranderde zich in een woedende leeuw, schoon van gestalte. Ze wierp haar manen naar voren, haar vel stond in lichterlaaie en haar rug had de kleur van bloed. Haar gezicht schitterde als de zonneschijn, haar oog gloeide als vuur. Haar blikken laiden als vlammen en straalden hitte uit als de middagzon....ze glansden helemaal van vuur...Alle mensen in haar nabijheid vreesden haar kracht. Toen zij met haar staart sloeg, begon het zand te stuiven. Knarste zij met haar tanden, dan wervelde het zand hoog op. De woestijn spuwde vuur, toen zij haar klauwen scherpte. De bossen van hoeribomen verdorren, want er blies rook uit haar neusgaten... In dat uur bedekte de woestijn haar aangezicht, de bergen werden zwart, de zon verduisterde in de middag en de hemel was niet meer te zien." 27.

De mythe van Phaeton, die de zonnewagen van zijn vader Helios te dicht naar de aarde toe mende, waardoor er grote branden ontstonden, zou ook een beeld van de ramp kunnen zijn. Phaeton werd getroffen door de bliksem van Zeus en stortte ter aarde.

27. Muck, p. 241

Uit dit verhaal valt op te maken, dat voor de Grieken de normale loop der hemellichamen verstoord werd en dat de aarde wankelde.

En bij de Indiaanse stam der Arawakken in Guyana leefde het verhaal voort, dat de Grote Geest de mensen eerst straffe met vuur en daarna met een verschrikkelijke overstroming.

Zo kan zich geleidelijk een indruk vormen van de rampspoed, die over de mensen losbarstte; de vaak beeldende beschrijvingen vallen goed te rijmen met de verschijnselen, die optreden bij grote vulkaanuitbarstingen.

Wijzen de beelden van de diverse zondvloedverhalen ook op de inslag van een meteoriet? Muck is hiervan overtuigd en analyseerde zorgvuldig wat de gevolgen van een dergelijke catastrofe geweest zouden kunnen zijn. Hij wijst op de inslag van een planetoïde uit het sterrenbeeld Adonis en laat zien dat de sporen van de inslag op de aardkorst te vinden zijn, o.a. de abrupt afgebroken PuertoRico-drempel en de aansluitende diepe trogen.

Hij laat ook zien, dat de gevolgen van een dergelijke ramp -o.a. een dikke laag as en puimsteen op zee- nauwkeurig overeenstemmen met de uit de vulkanologie bekende begeleidende verschijnselen van een vulkaanuitbarsting (bijv. die van de Vesuvius en die van de Krakatau) en bovendien met de beschrijving van de ramp uit de dialoog van Plato. Zo kan bijvoorbeeld het feit, dat de zee na de ramp onbevaarbaar was, heel goed verklaard worden met de dikke lagen puimsteen en as, die na de uitbarsting neerregenden.²⁸

Muck beredeneerde verder, dat het uiteendrijven van de continenten op hun aardschollen werd veroorzaakt door plotselinge ingrijpende gebeurtenissen; de inslag van de planetoïde was hier de laatste van.

Veel geologen zijn het tegenwoordig met hem eens. De kracht, die Alfred Wegener aanzag voor de motor van de continentenverschuiving, was te gering om nu nog steeds door te werken. Op basis van recent onderzoek denken zij eerder aan zeer krachtige aardbevingen, die de oceaanbodem uit deden zetten.

Geologen vinden overigens nog steeds, dat zo'n grote landmassa als Atlantis geweest zou zijn, niet zo snel naar de bodem van de oceaan heeft kunnen zakken. Een natuurramp, die een dergelijke gigantische verplaatsing zou hebben veroorzaakt, houdt men niet voor mogelijk. En als dat continent er inderdaad ooit geweest is, dan moet het nu nog steeds zijn aan te geven. (oceanografische kartering van de zeebodem wees inderdaad in die richting, met name wordt hier het Rockall-plateau bedoeld).

Historici verkondigen wel eens de volgende mening over de Atlantis-kwestie: de grote vulkaanuitbarsting waardoor het Griekse eiland Thera ontplofte in 1450 voor Christus of die waarbij het eiland Krakatau in zee verzonk, hebben de verhalen over een verdronken continent in de wereld gebracht. Ook het wegzakken van de kustgebieden in West-Europa en rond de Middellandse Zee zou hiertoe bijgedragen kunnen hebben.

Alleen directe en konkrete, tastbare bewijzen lijken historici en archeologen te kunnen overtuigen van het bestaan van een hoge kulktuur, die gezien kan worden als de bakermat van de grote kulturen in India, Perzie en het Midden-Oosten.

Er zijn naar schatting ruim 200.000 boeken over Atlantis geschreven door voor- en tegenstanders van de opvatting, dat een dergelijke hoge beschaving 12.000 jaar geleden al bestond. De 'officiële' wetenschap houdt nog steeds hardnekkig vast aan de hierboven genoemde bezwaren. Theorieën over Atlantis worden enigszins denigrerend afgedaan²⁹ of de mogelijkheid van het bestaan van Atlantis wordt geheel genegeerd.³⁰

Karel Post Uiterweer, 2003

28. Muck, p. 265 ff. 29. zie bijv. N. Davies, *Amerika voor de komst van Columbus* (vert. v. Before Columbus came), p. 186 ff; 30. bijv. *Het vroege Europa: raadsels in steen o.r.v. J. van Gestel*, Amsterdam, 1995 en *People of the Stone Age: Hunter-gatherers and Early Farmers*, Ned. uitgave, Abcoude 1994.